

KOMITET STANDARDÓW RACHUNKOWOŚCI

**SPRAWOZDANIE FINANSOWE I SPRAWOZDANIE
Z DZIAŁALNOŚCI ZA 2022 r.
W WARUNKACH NIEPEWNOŚCI OTOCZENIA
GOSPODARCZEGO
Rekomendacje Komitetu Standardów Rachunkowości**

Styczeń 2023 r.

Spis treści

- I. Wstęp**
- II. Aktualność rekomendacji dotychczas wydanych przez Komitet Standardów Rachunkowości**
- III. Założenie kontynuacji działalności w warunkach niepewności**
- IV. Inne, wynikające z niepewności otoczenia gospodarczego zagadnienia o istotnym wpływie na sprawozdanie finansowe za 2022 rok:**
 - 1. Inwentaryzacja – aktualne uwarunkowania i możliwe uproszczenia
 - 2. Uproszczona wycena wyrobów i usług a ryzyko zniekształcenia informacji
 - 3. Inflacja – wpływ na wycenę aktywów i zobowiązań w kontekście rzetelnego i jasnego obrazu w sprawozdaniu finansowym
 - 4. Rezerwy w warunkach niepewności
 - 5. Sytuacja na rynku energii i jej wpływ na sprawozdania finansowe przedsiębiorstw energetycznych
- V. Ujawnienia w warunkach niepewności**
 - 1. Zasady ujawnień w jednostkach niesporządzających sprawozdania z działalności
 - 2. Przychody i koszty o nadzwyczajnej wartości lub które wystąpiły incydentalnie
- VI. Sprawozdanie z działalności w warunkach niepewności**

I. Wstęp

1. Celem niniejszych rekomendacji Komitetu Standardów Rachunkowości jest pomoc jednostkom przy sporządzaniu sprawozdania finansowego oraz sprawozdania z działalności za 2022 r. Szczególne warunki, związane z niepewnością otoczenia gospodarczego, spowodowaną głównie agresją Rosji na Ukrainę oraz pandemią COVID-19, wymagają uwzględnienia w tych sprawozdaniach. Rekomendacje mają zastosowanie do rocznych sprawozdań finansowych (w tym skonsolidowanych)¹ oraz sprawozdań finansowych, sporządzanych na przykład w związku z ogłoszeniem upadłości jednostek lub w związku z ich restrukturyzacją (art. 12 ust. 2 pkt 2-7 ustawy)². Są adresowane przede wszystkim do jednostek, w których dzień kończący rok obrotowy przypada na 31 grudnia 2022 r. Mogą być również stosowane w jednostkach, w których dzień bilansowy przypada w pierwszej połowie 2023 r., o ile występujące na dzień 31 grudnia 2022 r. uwarunkowania nie ulegną istotnej zmianie.
2. Stosowane w niniejszych rekomendacjach określenie „niepewność” jest rozumiane jako stan spowodowany zmianami otoczenia gospodarczego na skutek m.in. wzrostu inflacji i stóp procentowych, istotnymi zmianami kursów walut obcych, rosnącymi kosztami surowców i pracy, czy sytuacją na rynku energii i ciepła, które mogą mieć negatywny wpływ na działalność jednostki, w tym na zdolność jednostki do kontynuacji działalności.
3. Sprawozdania finansowe, w tym sprawozdania skonsolidowane, powinny rzetelnie i jasno przedstawiać sytuację majątkową i finansową oraz wynik finansowy jednostek. W tym celu kierownicy jednostek, wraz z osobami sporządzającymi te sprawozdania, powinni w nich uwzględnić ewentualny wpływ niepewności występującej na dzień bilansowy oraz do dnia sporządzenia sprawozdania finansowego.
4. Jednostki niesporządzające sprawozdania z działalności mogą skorzystać z rekomendacji dot. tego sprawozdania przy ustalaniu treści i sporządzaniu dodatkowych informacji i objaśnień do sprawozdania finansowego.
5. Adresatami rekomendacji są w szczególności:
 - kierownicy jednostek w rozumieniu ustawy, jako osoby odpowiedzialne za sporządzanie sprawozdań finansowych (w tym skonsolidowanych) oraz sprawozdań z działalności,
 - osoby, którym powierzono prowadzenie ksiąg rachunkowych (księgowi i biura rachunkowe),

¹ Sprawozdanie finansowe sporządza się na dzień zamknięcia ksiąg rachunkowych, o którym mowa w art. 12 ust. 2 ustawy, oraz na inny dzień bilansowy (art. 45 ust. 1 ustawy). Roczne sprawozdania finansowe sporządza się na dzień kończący rok obrotowy (art. 12 ust. 2 pkt 1 ustawy), tj. na ostatni dzień miesiąca kończącego dany rok obrotowy.

² Zaleca się odpowiednie stosowanie KSR Nr 14 „Kontynuacja działalności oraz rachunkowość jednostek przy braku kontynuowania działalności” ([link](#)).

- biegli rewidenci,
 - członkowie rad nadzorczych,
 - inni interesariusze, polegający na informacjach zawartych w sprawozdaniach finansowych i sprawozdaniach z działalności.
6. Rekomendacje nie poruszają zagadnień specyficznych dla jednostek działających na rynku finansowym, a także nie odnoszą się do kwestii podatkowych.
7. Rekomendacje zostały przygotowane na podstawie najlepszej wiedzy dostępnej na dzień opracowania rekomendacji. Biorąc pod uwagę obecną dynamikę sytuacji społecznej i gospodarczej, rekomendacje te mogą zostać zmienione lub uzupełnione w zależności od potrzeb i zagadnień zgłaszanych do rozpatrzenia przez Komitet Standardów Rachunkowości.
8. W niniejszych rekomendacjach posłużono się następującymi skrótami:
- **Komitet** – Komitet Standardów Rachunkowości
 - **KSR** – Krajowy Standard Rachunkowości
 - **MSR** – Międzynarodowe Standardy Rachunkowości, Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej oraz związane z nimi interpretacje ogłoszone w formie rozporządzeń Komisji Europejskiej.
 - **sf** – sprawozdanie finansowe (jednostkowe lub skonsolidowane)
 - **Stanowisko Komitetu w sprawie rzetelnego i jasnego obrazu** – Stanowisko Komitetu Standardów Rachunkowości w sprawie zasady rzetelnego i jasnego obrazu w realizacji przepisów art. 4 ust. 1 oraz ust. 1a i 1b ustawy o rachunkowości (Dz. Urz. Min. Fin. z 2018 r., poz. 7)
 - **szd** – sprawozdanie z działalności
 - **ustawa** – ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2021 r. poz. 217, ze zm.)

II. Aktualność rekomendacji dotychczas wydanych przez Komitet Standardów

Rachunkowości

1. Rekomendacje „Sprawozdanie finansowe w czasie pandemii COVID-19” ([link](#)) dotyczyły głównie prowadzenia ksiąg rachunkowych oraz sporządzenia sf w czasie pandemii COVID-19. Poruszono w nich m.in. zagadnienia: kontynuacji działalności, inwentaryzacji, ujęcia w księgach rachunkowych oraz prezentacji i ujawnienia w sf wsparcia otrzymanego przez jednostki w różnych formach, a także ujmowania, prezentacji i ujawniania informacji o dodatkowych kosztach działalności operacyjnej, ponoszonych w związku z COVID-19, ostrożnej wyceny aktywów i zobowiązań, w tym wpływu niewykorzystanych zdolności produkcyjnych na wycenę produktów.
2. Od 16 maja 2022 roku, zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 maja 2022 roku zmieniającym rozporządzenie w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (Dz. U. poz. 1025), został zniesiony stan epidemii, a zaczął obowiązywać stan zagrożenia epidemicznego. Jeżeli skutki pandemii COVID-19 wywarły znaczący wpływ na działalność jednostki w 2022 roku, wówczas rekomendacje pozostają nadal aktualne w odniesieniu do: kontynuacji działalności (rozdział II), ostrożnej wyceny aktywów i zobowiązań (rozdział VI), wyceny produktów przy niewykorzystanych zdolnościach produkcyjnych (rozdział VII), sprawozdania z działalności (rozdział VIII).
3. W rekomendacjach „Sprawozdanie finansowe w czasie pandemii COVID-19” zostały opisane uproszczenia w zakresie inwentaryzacji drogą spisu z natury, które mogły być stosowane w czasie pandemii COVID-19. Wytyczne dotyczące inwentaryzacji na potrzeby sf za 2022 r. zostały ujęte w części IV.1 niniejszych rekomendacji.
4. W rekomendacjach pt. „Sprawozdanie finansowe i sprawozdanie z działalności w warunkach rosyjskiej agresji na Ukrainę” ([link](#)), omówiono m.in: założenie kontynuacji działalności z uwzględnieniem zdarzeń po dniu bilansowym, wpływ gospodarczych skutków tej agresji na sf (w szczególności pomoc dla Ukrainy, kwestię ostrożnej wyceny aktywów i zobowiązań, aktualizację szacunków i zastosowanie wartości godziwej), księgowe konsekwencje pomocy dla Ukrainy, a także zasady sporządzania szd z uwzględnieniem zagrożeń związanych z rosyjską agresją na Ukrainę. Biorąc pod uwagę utrzymującą się niepewność w związku z agresją Rosji na Ukrainę, rekomendacje te mogą być przydatne przy prowadzeniu ksiąg rachunkowych oraz przy sporządzaniu sf oraz szd za 2022 rok.

III. Założenie kontynuacji działalności w warunkach niepewności

1. Obowiązkiem jednostki jest deklaracja czy sf zostało sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej w dającej się przewidzieć przyszłości oraz

czy nie istnieją okoliczności wskazujące na zagrożenie kontynuowania przez nią działalności.

2. Niepewność towarzysząca obecnie działalności jednostek jest przesłanką szczególnie rozważnej oceny zdolności jednostki do kontynuacji działalności. Wynik tej oceny w postaci przyjęcia lub nieprzyjęcia założenia kontynuacji działalności jest bardzo istotną informacją dla użytkowników sf i wymaga obecnie szczególnej uwagi.
3. Przy ocenie zdolności jednostki do kontynuacji działalności w warunkach niepewności Komitet rekomenduje zastosowanie Krajowego Standardu Rachunkowości Nr 14 „Kontynuacja działalności oraz rachunkowość jednostek przy braku kontynuowania działalności” ([link](#)).
4. Ponadto aktualne pozostają wytyczne dotyczące założenia kontynuacji działalności w wydanych dotychczas rekomendacjach Komitetu („Sprawozdanie finansowe w czasie pandemii COVID-19” oraz „Sprawozdanie finansowe i sprawozdanie z działalności w warunkach rosyjskiej agresji zbrojnej na Ukrainę”) ([link](#)).

IV. Inne, wynikające z niepewności otoczenia gospodarczego zagadnienia o istotnym wpływie na sprawozdanie finansowe za 2022 rok

1. Inwentaryzacja – aktualne uwarunkowania i możliwe uproszczenia

- 1.1. Inwentaryzacja obejmująca ustalenie drogą spisu z natury aktywów, uzgodnienie sald rozrachunków i weryfikację nieobjętych spisem lub uzgodnieniami stanu rzeczywistego aktywów i pasywów, porównanie jej ustaleń z zapisami w księgach rachunkowych, zidentyfikowanie różnic, wyjaśnienie przyczyn ich powstania i rozliczenie (w tym także osób za nie odpowiedzialnych), ocenę przydatności inwentaryzowanych składników majątku to nie tylko obowiązek wynikający wprost z art. 26 ust 1 ustawy. To także warunek spełnienia wymogów określonych w art. 4 ust. 1 i ust. 1a w powiązaniu z art. 4a ust. 1 ustawy. Inwentaryzacja służy sprawdzeniu poprawności prowadzenia ksiąg rachunkowych, ocenie jakości objętych nią składników aktywów, a zarazem urealnieniu i ewentualnemu uzupełnieniu zapisów w księgach rachunkowych, co ma miejsce, jeśli w jednostce występują stany zapasów nieobjętych bieżącą ewidencją (zezwala na to art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy). Znaczenie inwentaryzacji jako mechanizmu samokontroli w rachunkowości, instrumentu wspierającego kontrolę oraz ochronę przed nieprawidłowościami w gospodarce majątkiem jednostki jest niezaprzeczalna. Dodatkowo inwentaryzacja stanowi narzędzie kontroli i zarządzania majątkiem.
- 1.2. Stosowanie uproszczonych metod inwentaryzacji, a szczególnie zastąpienie spisu z natury weryfikacją wartości tych składników (weryfikacja stanu) poprzez porównanie danych ksiąg rachunkowych z odpowiednimi dokumentami, co dopuszcza art. 26 ust. 1 pkt 3 ustawy, powinno następować w wyjątkowych sytuacjach.

Inwentaryzacja drogą weryfikacji nie pozwala na ustalenie stanu jakościowego zasobów (ich kompletności, uszkodzenia, terminu ważności) oraz na wykrycie skutków nieudokumentowanych zdarzeń. Do wyjątkowych sytuacji należała niewątpliwie pandemia COVID-19. Komitet w rekomendacji z grudnia 2020 r. „Sprawozdanie finansowe w czasie pandemii COVID-19” ([link](#)) w pkt III. 4 wskazując możliwość zastosowania przepisów art. 26 ust. 1 pkt 3 ustawy podkreślił (co ważne) konieczność każdorazowego uzasadnienia zastosowania uproszczenia przez kierownika jednostki (pkt III.6). Uzasadnienie to powinno stanowić załącznik do protokołu weryfikacji. Komitet podkreślając zasadę istotności odniósł się także do kwestii tzw. remanentowego (na podstawie spisu z natury) ustalania stanu zapasów nieobjętych bieżącą ewidencją księgową (art. 17 ust 2 pkt 4 ustawy) w warunkach pandemii COVID-19. Zaproponowane uproszczenia miały charakter wyjątkowy i mogły być stosowane tylko w stanie pandemii COVID-19. Ich dalsze bezwarunkowe stosowanie nie znajduje uzasadnienia. Pozostają aktualne jedynie w przypadku zaistnienia przesłanek, na które wskazuje ustawa, a więc wówczas, gdy przeprowadzenie spisu z natury z uzasadnionych przyczyn nie było możliwe (art. 26 ust 1 pkt 3). Analogicznie, jako jednorazowe (podkreśla to odsyłacz nr 9 rekomendacji z grudnia 2020 r.) należy traktować rekomendacje dotyczące składów zespołów spisowych i komisji inwentaryzacyjnej.

- 1.3. Zastąpienie, ze względu na stan pandemii COVID-19, spisu z natury składników aktywów weryfikacją stanu należy traktować jako dopuszczalne i akceptowalne uproszczenie. Nie daje ono jednak takiego jak spis z natury stopnia pewności co do istnienia składnika aktywów, jego kompletności i przydatności gospodarczej. Niemniej, jeśli na czas pandemii COVID-19 przypadała okresowa inwentaryzacja (np. środków trwałych znajdujących się na terenie strzeżonym) i przeprowadzono ją w jedynie możliwy wówczas sposób – drogą weryfikacji stanu lub hybrydowo tj., częściowo drogą spisu z natury, a częściowo drogą weryfikacji wartości tych składników, to taką inwentaryzację należy uznać za przeprowadzoną zgodnie z ustawą (także w rozumieniu dotrzymania terminów, o których mowa w art. 26 ust 3 pkt 3). Nie jest wymagane jej powtarzanie drogą pełnego spisu z natury.

Przykład 1.

Termin inwentaryzacji środków trwałych na terenie strzeżonym przeprowadzanej zgodnie z art. 26 ust. 3 pkt 3 ustawy przypadła na 2021 r. Jednostka w związku z ograniczeniem możliwości wstępu do obiektów domu pomocy społecznej i brakiem możliwości powołania zespołów spisowych (osoby chore i na kwarantannie) zgodnie z zarządzeniem kierownika jednostki przeprowadziła inwentaryzację znajdujących się tam środków trwałych drogą porównania zapisów w księgach rachunkowych z dokumentacją źródłową. Do weryfikacji stanu środków trwałych wykorzystano wszelkie dostępne informacje dotyczące przychodów, rozchodów, ulepszeń oraz stanu tych aktywów. Ustalenia kontroli wewnętrznej funkcjonującej w jednostce potwierdziły, iż ewidencje dotyczące środków trwałych są

prowadzone w sposób zgodny z przepisami ustawy i odzwierciedlają operacje gospodarcze dotyczące środków trwałych. Przeprowadzenie inwentaryzacji w formie uproszczonej i jej wnioski potwierdza stosowny protokół. W związku z tym, kolejna inwentaryzacja drogą spisu z natury powinna przypadać – zgodnie z przyjętym wcześniej harmonogramem inwentaryzacji – nie później niż w 2025 roku.

1.4. Inwentaryzacja drogą weryfikacji stanu, zgodnie z art. 26 ust. 1 pkt 3 ustawy polega – jak wiadomo – na porównaniu danych ksiąg rachunkowych z odpowiednimi dokumentami i ewentualnej korekcie wartości księgowej tych składników. Określenie „odpowiednie dokumenty” nie jest definiowane. Nie ma wątpliwości o jakie dokumenty chodzi w przypadku należności spornych czy wątpliwych, należności i zobowiązań wobec osób nieprowadzących działalności gospodarczej czy rozrachunków z tytułów publicznoprawnych tj. pozycji bilansu, które co do zasady są inwentaryzowane drogą weryfikacji stanu. Inaczej jest w przypadku środków trwałych, do których dostęp jest znacznie utrudniony (art. 26 ust. 1 pkt 3) oraz do zapasów, w stosunku do których (np. ze względu na pandemię COVID-19) zastosowano uproszczenie polegające na zastąpieniu spisu z natury weryfikacją stanu. W tym przypadku porównanie stanu ujętego w księgach rachunkowych następuje w stosunku do dokumentów stanowiących dowody księgowe, będące podstawą ujęcia tego składnika w księgach i mające wpływ na jego wartość bilansową. Są to przykładowo dowody przyjęcia na stan środków trwałych (dowód OT lub faktura), tabela amortyzacyjna, faktury dokumentujące modernizacje.

Przykład 2.

Jednostka w czasie pandemii z uzasadnionych powodów przeprowadziła inwentaryzację środków trwałych drogą porównania zapisów ksiąg rachunkowych z odpowiednimi dokumentami. Przeanalizowano dowody księgowe będące podstawą zapisów na kontach: Środki trwałe, Środki trwałe w budowie oraz Rozliczenie zakupu środków trwałych. Analizę dokumentów przeprowadziły osoby odpowiedzialne za zakup, wytworzenie oraz rozchód środków trwałych. Do analizy zwiększeń tych aktywów wykorzystano nie tylko dokumenty potwierdzające zwiększenie stanu środków trwałych, takie jak faktury czy OT, ale też wszystkie umowy i dokumentację zamówień, która dotyczy nabycia lub wytworzenia środków trwałych przez jednostkę.

1.5. Niepewność co do rzeczywistego stanu i wartości majątku, będąca skutkiem zastosowanych uproszczeń, może być szczególnie znacząca w warunkach niepewności i prowadzić do błędnych decyzji lub sprzyjać nieprzewidywalnym i niespotykanym wcześniej nadużyciom, w tym także dotyczącym składników majątku.

1.6. Dla upewnienia się, że stan składników majątku ujęty w księgach rachunkowych i prezentowany w sf (potwierdzany w czasie pandemii COVID-19 drogą weryfikacji stanu zamiast spisu z natury) jest realny, zaleca się (mimo formalnego braku obowiązku por. pkt IV.1.3) przeprowadzenie spisu z natury wybranych, szczególnie podatnych na

zniekształcenia składników majątku, istotnych dla sf za rok 2022. Szczególnie obecnie, w warunkach znaczących niepewności towarzyszących działalności gospodarczej, zaleca się przeprowadzenie w uzasadnionych przypadkach kontrolnych spisów z natury poza planowanymi terminami (raz na dwa czy cztery lata, o których mowa w art. 26 ust. 3 pkt 2 i 3 ustawy) w celu zweryfikowania rzeczywistego stanu aktywów, w dogodnym dla jednostki terminie.

Przykład 3.

Jednostka posiada zapas materiałów znajdujący się na terenie strzeżonym w dwóch różnych lokalizacjach. Materiały są objęte ewidencją ilościowo – wartościową. Ustawowy (art. 26 ust. 3 pkt 2 ustawy) termin przeprowadzenia inwentaryzacji materiałów drogą spisu z natury materiałów przypadła na 2021 r. Wobec ograniczonego (ze względu na COVID-19) dostępu do materiałów znajdujących się w jednej z lokalizacji (stanowią one 70% zapasu) inwentaryzację tych materiałów przeprowadzono w sposób uproszczony, polegający na porównaniu zapisów w księgach rachunkowych z dokumentacją źródłową. Materiały znajdujące się w drugiej lokalizacji objęto spisem z natury. Inwentaryzacja przeprowadzona w ten sposób była wypełnieniem obowiązku wynikającego z art. 26 ust. 3 pkt 2 w związku z art. 26 ust. 1 ustawy. Kierownik jednostki, świadom charakteru inwentaryzacji drogą weryfikacji, podjął decyzję o przeprowadzeniu inwentaryzacji drogą spisu z natury w ostatnim kwartale 2022 r. wybranych losowo pozycji materiałów inwentaryzowanych wcześniej drogą porównania zapisów w księgach z dokumentacją. Inwentaryzacja ta ma na celu zweryfikowanie sprawności działania systemu kontroli wewnętrznej, a jej wyniki będą wykorzystane w procesie sporządzania sprawozdania finansowego. Czynności te należy traktować jako inwentaryzację kontrolną, a nie wynikającą z realizacji obowiązków ustawowych.

2. Uproszczona wycena wyrobów i usług a ryzyko zniekształcenia informacji

- 2.1. Wobec wzrostu wynagrodzeń, cen surowców czy czynników energetycznych, a w konsekwencji niższego poziomu rentowności sprzedawanych wyrobów i usług, ważne jest dysponowanie przez użytkowników sf informacją na temat wpływu wzrostu kosztów na wynik na sprzedaży.
- 2.2. Aby uzyskać wiarygodną informację o kosztach produktów, jednostka powinna zastosować odpowiednie rozwiązania, m.in. w rachunku kosztów i włączyć je do przyjętych zasad (polityki) rachunkowości. Przed przyjęciem określonego rozwiązania w zakresie rachunku kosztów uzasadnione jest uzyskanie odpowiedzi na następujące pytania:
 - jakie zasoby i w jakich ilościach są zużywane do wytwarzania wyrobów, świadczenia usług, obsługi klientów, itd.?
 - jaka jest wartość (koszt) zasobów wykorzystywanych przy wytwarzaniu wyrobów, świadczeniu usług, obsłudze klientów, itd.?

- jak zmiany cen tych zasobów wpływają na koszty wytwarzanych produktów?³
- jak będzie kształtował się koszt wytwarzanych wyrobów, wykonywanych usług, obsługi klienta, itd.?
- czy zasoby, którymi dysponuje jednostka są wykorzystane, a jeśli nie, to jaki jest stopień i przyczyny ich niewykorzystania?

2.3. Do minimalizacji silnej presji kosztowej mogą nie wystarczyć informacje uzyskiwane z tradycyjnego rachunku kosztów. W obecnych warunkach potrzebny jest rachunek kosztów dostarczający informacji o tym, jak ceny zasobów wykorzystywanych przy wytwarzaniu wyrobów czy świadczeniu usług reagują na ogólny wzrost cen. Bardzo ważna jest wiedza o zasobach nabywanych z wyprzedzeniem (zaangażowanych) i nabywanych w miarę zapotrzebowania (elastycznych). Rozwiązaniem proponowanym w KSR Nr 13 „Koszt wytworzenia jako podstawa wyceny produktów” (Dz. U. Ministra Finansów z 22 maja 2019 r., poz.60, pkt 6.2 i 6.3., [link](#)) jest uzupełnienie danych o kosztach bezpośrednich i pośrednich o informacje o zasobach, które mają istotny wpływ na koszty wytworzenia produktów i kosztach niewykorzystanych zdolności produkcyjnych. Sposób gromadzenia i wykorzystania informacji o zasobach do śledzenia wpływu wzrostu cen na koszty i rentowność sprzedawanych wyrobów i usług prezentują przykłady 9.6 i 9.7 KSR 13 oraz przykład 4 ilustrujący postanowienia KSR 13. Przy znaczącym wzroście kosztów wskazane jest rozważenie celowości i konsekwencji stosowania uproszczonej wyceny wyrobów i usług.

2.4. Ustawa przewiduje możliwość stosowania uproszczeń przy wycenie wyrobów i usług, a mianowicie m.in.:

- wycenę produktów według cen sprzedaży netto takiego samego lub podobnego produktu, pomniejszonych o przeciętnie osiągnięty przy sprzedaży produktów zysk brutto (art. 28 ust. 3 ustawy);
- wycenę produktów na dzień ich wytworzenia w cenach przyjętych do ewidencji, z uwzględnieniem różnic między tymi cenami a kosztami ich wytworzenia; na dzień bilansowy wartość produktów wyrażoną w cenach ewidencyjnych doprowadza się do poziomu kosztów wytworzenia nie wyższych od cen sprzedaży netto (art. 34 ust. 2 ustawy);
- wycenę produktów w cenach ewidencyjnych ustalonych na poziomie kosztów planowanych, o ile różnice między planowanymi a rzeczywistymi kosztami wytworzenia są nieznaczne; stosowane do wyceny planowane koszty wytworzenia nie mogą być wyższe od cen sprzedaży netto produktów (art. 34 ust. 2 ustawy).

³ Na przykład, jak wzrost ceny kWh energii elektrycznej wpłynie na koszty eksploatacji maszyn produkcyjnych, do napędu których energia jest wykorzystywana, a jeśli maszyny uczestniczą w produkcji wyrobu X, to jak zmiana ceny energii przełoży się na koszt wytworzenia tego wyrobu.

- 2.5. Istotnym uproszczeniem jest także rezygnacja z bieżącej księgowej ewidencji zapasów produktów gotowych i odpisywanie ich wartości w momencie wytworzenia w koszty sprzedanych produktów, połączone z ustalaniem ich stanu i wyceną oraz korekty kosztów sprzedanych produktów o wartość tego stanu, nie później niż na dzień bilansowy (art.17 ust. 2 pkt 4 ustawy).
- 2.6. Ustawa dopuszcza także możliwość wyceny produktów według ceny sprzedaży netto takiego samego lub podobnego produktu, pomniejszonej o przeciętnie osiągnięty przy sprzedaży produktów zysk brutto ze sprzedaży, jeżeli nie jest możliwe ustalenie kosztu wytworzenia produktu (art. 28 ust. 3 ustawy). Stosowanie tego rozwiązania może nastąpić tylko wyjątkowo. Wycenianie w sposób ciągły wytwarzanych produktów według skorygowanych cen sprzedaży netto, oznaczałoby zaniechanie stosowania wyceny według kosztu wytworzenia. Również porównanie wartości zapasu produktów z cenami sprzedaży netto na dzień bilansowy nie może zastąpić pomiaru tych produktów w kosztach wytworzenia, ustalonych zgodnie z art. 28 ust. 3 ustawy.
- 2.7. Stosowanie wymienionych wyżej uproszczeń przy wysokich cenach energii i paliw, rosnących kosztach pracy, rosnących kosztach finansowania wraz z podwyżkami stóp procentowych, może doprowadzić do znaczącego zniekształcenia informacji o kosztach wytworzenia wyrobów i usług oraz o rentowności ich sprzedaży, a w konsekwencji wpłynąć niekorzystnie na decyzje podejmowane przez użytkowników sf. Dlatego też, zaleca się aby w informacji dodatkowej znalazły się nie tylko informacje o uproszczeniach zastosowanych do wyceny wyrobów i usług, ale również informacje o ich wpływie na rentowność sprzedaży i wyniki finansowe.
- 2.8. Zaleca się ujawnienie uproszczeń zastosowanych do wyceny wyrobów i usług:
- we wprowadzeniu do sf (pkt.7 zał. 1, pkt. 6 zał. 4 i 5, pkt. 5 zał. 6) – informacja o uproszczeniach zastosowanych przy wycenie wyrobów i usług,
 - w dodatkowych informacjach i objaśnieniach do sf – opis charakteru tych uproszczeń oraz uzasadnienie braku istotnego wpływu uproszczeń na obraz sytuacji majątkowej i finansowej oraz wynik finansowy jednostki w sf.

Proponuje się ujawnienie tej informacji: w załączniku nr 1 do ustawy w ust. 2 pkt 10, analogicznie w załączniku nr 5 do ustawy w punkcie 11. Natomiast w załączniku nr 6 do ustawy w punkcie 8, jako inna informacja, która mogłaby w istotny sposób wpłynąć na ocenę sytuacji majątkowej i finansowej oraz wynik finansowy jednostki. W załączniku nr 4 nie przewidziano takiej pozycji ujawnień. Jeśli jednak wpływ uproszczeń mógłby być istotny, jednostka mikro może skorzystać z zapisów art. 50 ust. 1 ustawy (dopuszczającego wykazywane w sf informacji z większą szczegółowością większą niż określona w załącznikach do ustawy) i ujawnić kwotę i charakter wyżej wymienionych kosztów.

3. Inflacja – wpływ na wycenę w kontekście rzetelnego i jasnego obrazu w sprawozdaniu finansowym

- 3.1. Jednym z kluczowych wyzwań jednostek sporządzających sf za 2022 rok jest ocena wpływu inflacji na prezentowane w nim informacje, a w szczególności te, które są zamieszczane w bilansie, rachunku zysków i strat, zestawieniu zmian w kapitale (funduszu) własnym lub rachunku przepływów pieniężnych.
- 3.2. W tej części rekomendacji Komitet przedstawia stanowisko wobec mogących się pojawić wątpliwości co do podstawy wyceny aktywów i zobowiązań na potrzeby sporządzania sf przez jednostkę. Chodzi o to, czy przedstawione w ustawie (głównie w rozdziale 4: „Wycena aktywów i pasywów oraz ustalanie wyniku finansowego”) podstawy wyceny, które opierają się na koszcie (cenie nabycia lub koszcie wytworzenia), a które ma stosować jednostka zgodnie z wyborem dokonany w przyjętych przez nią zasadach (polityce) rachunkowości, są nadal właściwe.
- 3.3. Stosowane przez jednostkę podstawy wyceny aktywów i zobowiązań powinny przyczyniać się do spełnienia wymogu rzetelnego i jasnego przedstawienia sytuacji majątkowej, finansowej i wyniku finansowego jednostki (dalej także: rzetelny i jasny obraz; por. art. 4 ust. 1 ustawy)⁴. W tym celu kierownik jednostki, odpowiedzialny za rachunkowość, kierując się przepisami ustawy (w tym ww. rozdziału 4) dokonuje wyboru właściwych dla niej zasad (polityki) rachunkowości i podejmuje decyzje o stosowanych podstawach wyceny⁵.
- 3.4. Przyjęte w ustawie podstawy wyceny można sklasyfikować – przyjmując perspektywę czasową za kryterium kwalifikacji – do dwóch kategorii:
- koszt (cena nabycia lub koszt wytworzenia), opierający się na danych historycznych,
 - wartość bieżąca (w tym: cena/wartość rynkowa, wartość godziwa), opierająca się na danych teraźniejszych.
- 3.5. Bez wątpienia metody wyceny przyjmujące za podstawę wartość bieżącą lepiej wychodzą naprzeciw problemowi, jaki stanowi realna wycena aktywów i zobowiązań. Jednak nie mogą być one stosowane do pomiaru wartości wszystkich pozycji bilansu. Przykładowo, zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy wycenia się:
- (pkt 2) środki trwałe w budowie – w wysokości ogółu kosztów pozostających w bezpośrednim związku z ich nabyciem lub wytworzeniem, pomniejszonych o odpisy z tytułu trwałej utraty wartości,

⁴ Zagadnienie tu wskazane stanowi przedmiot *Stanowiska Komitetu Standardów Rachunkowości w sprawie zasady rzetelnego i jasnego obrazu w realizacji przepisów art. 4 ust. 1 oraz ust. 1a i 1b ustawy o rachunkowości*. Dz. Urz. Min. Fin. z 2018 r., poz. 7, dalej: *Stanowisko Komitetu w sprawie rzetelnego i jasnego obrazu*.

⁵ Zagadnienie tu wskazane stanowi przedmiot *Krajowego Standardu Rachunkowości Nr 7 Zmiany zasad (polityki) rachunkowości, wartości szacunkowych, poprawianie błędów, zdarzenia następujące po dniu bilansowym – ujęcie i prezentacja*.

- (pkt 6) rzeczowe składniki aktywów obrotowych – według cen nabycia lub kosztów wytworzenia nie wyższych od cen ich sprzedaży netto na dzień bilansowy,
 - (pkt 1) środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne – według cen nabycia lub kosztów wytworzenia, lub wartości przeszacowanej (po aktualizacji wyceny środków trwałych, których nie może dokonać sama jednostka, gdyż jest to zależne od innych przepisów, por. 31 ust. 3 ustawy), pomniejszonych o odpisy amortyzacyjne lub umorzeniowe, a także o odpisy z tytułu trwałej utraty wartości.
- 3.6. Ustawa nie przewiduje szczególnych zasad wyceny w warunkach inflacji. Zdaniem Komitetu obecnie nie jest możliwe – w związku z art. 10 ust. 3 ustawy – zastosowanie się do MSR 29 „Sprawozdawczość finansowa w warunkach hiperinflacji”⁶. Argumentem przemawiającym za tym poglądem jest przede wszystkim fakt, że polska gospodarka nie jest obecnie gospodarką hiperinflacyjną w rozumieniu tego standardu. Do cech gospodarki hiperinflacyjnej zalicza się m.in. stan, kiedy skumulowana stopa inflacji z okresu trzech lat zbliża się lub przekracza wartość 100 % (par. 3 lit. e MSR 29).
- 3.7. Wycena aktywów i zobowiązań w innych wartościach niż bieżące, może budzić wątpliwość co do jej realności i spełniania wymogu rzetelnego i jasnego obrazu jednostki, szczególnie wobec przepisu art. 4 ust. 1b ustawy, przewidującego, że „jeżeli w wyjątkowych przypadkach stosowanie określonego przepisu ustawy nie pozwoliłoby na rzetelne i jasne przedstawienie sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyniku finansowego, jednostka nie stosuje tego przepisu, a w informacji dodatkowej uzasadnia przyczyny jego niezastosowania oraz określa wpływ, jaki niezastosowanie przepisu wywiera na obraz sytuacji majątkowej i finansowej oraz wynik finansowy jednostki”. W stanowisku Komitetu w sprawie rzetelnego i jasnego obrazu wskazano, że odstępstwo jest zasadne „w niezwykle rzadkich, wyjątkowych i uzasadnionych przypadkach, z uwagi na niepowtarzalne właściwości jednostki lub szczególne okoliczności bądź cechy zawartej transakcji”; w pkt. 12 stwierdzono, że „niezwykle rzadkie, wyjątkowe przypadki (okoliczności, transakcje) to sytuacje, których ustawodawca nie był w stanie przewidzieć w toku procesu legislacyjnego lub które są tak złożone, iż niemożliwe było ustalenie dla nich regulacji, dających odpowiednie i wystarczające wytyczne ich ujęcia, stąd możliwe było ustalenie tylko ogólnych zasad”. Ponadto, w pkt. 13 tego stanowiska odwołano się do przepisu art. 10 ust. 3 ustawy,⁷ że „formułując właściwą zasadę (politykę) rachunkowości dla danej transakcji, odmienną

⁶ w tym zawartej w niej zasady, według której sprawozdania finansowe jednostki, której walutą funkcjonalną jest waluta gospodarki ogarniętej hiperinflacją, niezależnie od tego, czy opierają się na metodzie kosztu historycznego czy aktualnej ceny nabycia, wyraża się w jednostkach miary obowiązujących na koniec okresu sprawozdawczego (par. 8).

⁷ Art. 10 ust. 3 ustawy stanowi, że w *sprawach nieuregulowanych przepisami ustawy, przyjmując zasady (politykę) rachunkowości, jednostki mogą stosować krajowe standardy rachunkowości wydane przez Komitet Standardów Rachunkowości. W przypadku braku odpowiedniego standardu krajowego, jednostki (...) mogą stosować MSR.*

od przewidzianej w ustawie, zasadne jest rozważenie rozwiązań zawartych w MSR z uwzględnieniem „Założeń koncepcyjnych sporządzania sprawozdań finansowych”, określonych w MSSF); mogą one dostarczyć niezbędnych wytycznych oraz praktycznych wskazówek. Nie oznacza to jednak, że w przypadku, gdy rozwiązania MSR różnią się od rozwiązań przyjętych w ustawie, należy lub można zawsze odstąpić od rozwiązań określonych w ustawie”.

- 3.8. Zastosowanie właściwych na dzień bilansowy wartości bieżących, zasadniczo tożsamy z wyceną w wartościach przeszacowanych (rynkowych, godziwych), do pomiaru aktywów i zobowiązań jednostki, dla których ustawa możliwości takiej nie przewiduje, lub których jednostka nie przyjęła w swoich zasadach (polityce) rachunkowości (ustawa alternatywę taką dopuszcza, np. do wyceny inwestycji w nieruchomości) wymaga osądu jedynie na gruncie przepisów ustawy (art. 4 ust. 1b ustawy). Pomocne w tych osądach mogą być postanowienia zawarte w Stanowisku Komitetu w sprawie zasady jasnego i rzetelnego obrazu. Brak jest uzasadnienia do przyjęcia postanowień art. 4 ust. 1b ustawy za podstawę wyceny w wartościach bieżących.
- 3.9. Możliwość wyceny w kosztach (cenach) bieżących, w myśl ustawy, dotyczy przede wszystkim aktywów inwestycyjnych. W przypadku, gdy jednostka nie stosuje takiej możliwości, ponieważ przyjęła w tym zakresie odmienne zasady (politykę) rachunkowości, Komitet rekomenduje kierownictwu takich jednostek - zwłaszcza, gdy tego rodzaju aktywa stanowią znaczącą część majątku jednostki - analizę celowości zastosowania takich zasad (polityki) rachunkowości, gdy podstawa wyceny aktywów sprzyja realizacji wymogów rzetelnego i jasnego obrazu. Przy ewentualnej zmianie zasad polityki rachunkowości należy uwzględnić KSR Nr 7 "Zmiany zasad (polityki) rachunkowości, wartości szacunkowych, poprawianie błędów, zdarzenia następujące po dniu bilansowym - ujęcie i prezentacja" ([link](#))
- 3.10. Komitet rekomenduje także poddanie analizie przyjętej w zasadach (polityce) rachunkowości metody wyceny rozchodu składników aktywów, o których mowa w art. 34 ust. 4 ustawy (metoda FIFO, LIFO, ceny przeciętne). Wobec wzrastających cen zasobów, przyjęte i stosowane metody wyceny rozchodu rzeczowych składników aktywów obrotowych, zarówno tych, które jednostka nabywa (materiały, towary), jak i tych, które jednostka sprzedaje (głównie wyroby gotowe i towary) wpływają na poziom wyniku finansowego (rachunek zysków i strat), jak i wartość stanu zapasów (bilans). Zastosowanie metody FIFO sprzyja bardziej realnej wycenie zapasów, ale w większym stopniu może zniekształcać wynik finansowy. Z kolei zastosowanie metody LIFO przyczynia się do urealnienia wyniku finansowego, ale może zniekształcać wartość posiadanych zapasów (przez czasem nawet znaczące zaniżenie ich wartości). Za najmniej zniekształcające w warunkach niepewności uznaje się zastosowanie

metody cen przeciętnych, którą Komitet rekomenduje. Zmiana metody wyceny rozchodu jest zmianą przyjętych zasad (polityki) rachunkowości (por. art. 8 ust. 2 ustawy)⁸.

4. Rezerwy w warunkach niepewności

Zasady tworzenia rezerw w warunkach niepewności

- 4.1. Komitet rekomenduje poddanie wnikliwej, ponownej ocenie stanu rezerw, w tym także biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów, na dzień bilansowy, obejmującej weryfikację podstaw ich początkowego ujęcia zgodnie z postanowieniami Komitetu, zawartymi w KSR Nr 6 „Rezerwy, bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów, zobowiązania warunkowe” ([link](#)), w szczególności w pkt. 4.1 i 4.2, według których:
- jednostka dokonuje wyceny rezerw nie rzadziej niż na dzień bilansowy w uzasadnionej, wiarygodnie oszacowanej wartości (art. 28 ust. 1 pkt 9 ustawy). Dotyczy to również biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów.
 - kwota, na którą tworzona jest rezerwa, powinna wynikać z rzetelnego, uwzględniającego racjonalne przesłanki, oszacowania środków zawierających korzyści ekonomiczne niezbędnych do wypełnienia obecnego obowiązku na dzień bilansowy lub do przeniesienia go na stronę trzecią na ten dzień.
- 4.2. Komitet przypomina, że zgodnie z przepisami ustawy nie tworzy się rezerw na oczekiwane okresowe straty operacyjne, czyli takie, które nie mogą być przypisane do konkretnych umów⁹. Natomiast na już zawarte umowy, których wykonanie z dużym prawdopodobieństwem spowoduje poniesienie straty, właściwe jest tworzenie rezerw (lub biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów) już w czasie realizacji umowy, kiedy poniesienie straty zostaje zidentyfikowane. Szczegółowe wytyczne w tym zakresie zawiera pkt. 2.10 (definicja umów powodujących obciążenia) oraz pkt. 3.1 – 3.2 wraz z Przykładami 2 i 3 KSR 6¹⁰. Komitet rekomenduje wnikliwą ocenę i analizę tych umów, które nie zostaną zakończone do końca roku obrotowego.
- 4.3. Niepewność otoczenia, w którym obecnie działają jednostki, może stwarzać podstawy do podejmowania przez właściwe organy stosownych decyzji biznesowych, mających na celu zapewnienie kontynuacji działalności jednostek, m.in. poprzez:
- podejmowanie procesów restrukturyzacyjnych, w tym w zakresie redukcji zatrudnienia,
 - tworzenie rezerw kapitałowych w formie obniżenia lub rezygnacji z przeznaczania części lub całości wypracowanych wyników finansowych na wypłaty dywidend lub

⁸ Ujęcie w księgach rachunkowych oraz prezentacja w sf zmiany zasad (polityki) rachunkowości omówione w pkt 3.6 – 3.15 KSR 7

⁹ Zgodnie z pkt. 3.3, zdanie drugie KSR 6 *nie tworzy się rezerw ani nie dokonuje się biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów związanych z przyszłą działalnością.*

¹⁰ Zob. także pkt 9.10 KSR Nr 3 Niezakończony usługi budowlane ([link](#)).

inne dyspozycje, niż ich zachowanie w formie kapitału zapasowego lub rezerwowego.

- 4.4. Rezerwy na restrukturyzację, zgodnie z art. 35d pkt 2 ustawy, są tworzone wówczas, gdy są spełnione ustawowe warunki, uzupełnione przez KSR 6 (pkt 3.13). Jednym z kluczowych warunków utworzenia rezerwy na restrukturyzację jest opracowanie planu określającego obszar (obszary) działalności, objęte zamierzoną restrukturyzacją oraz jej uzasadnienie rozpoczęcia restrukturyzacji, także ekonomiczne (pkt 3.13 lit c KSR 6).
- 4.5. Warunki tworzenia rezerw kapitałowych wynikają z odrębnych przepisów, jednakże zamiary i propozycje podziału zysków wymagają ujawnienia stosownych informacji w sf (np. w załączniku 1 do ustawy - ust. 1 pkt 10 dodatkowych informacji i objaśnień).

Zasady zastosowania dyskonta do rezerw w warunkach niepewności

- 4.6. Jednostka tworząc rezerwy na przyszłe zobowiązania oraz dokonując biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów kieruje się zasadami określonymi w ustawie, m.in. w art. 35d i 39 ust. 2 oraz wytycznymi KSR 6. Wycena rezerw w uzasadnionej, wiarygodnie oszacowanej wartości następuje nie rzadziej niż na dzień bilansowy (art. 28 ust. 1 pkt 9 ustawy). Kwota rezerwy powinna odzwierciedlać możliwie najdokładniejszy szacunek kwoty wymaganej do spełnienia bieżącego zobowiązania na dzień tworzenia lub weryfikacji rezerwy, z uwzględnieniem ryzyka i niepewności, które są nierozdzielnie związane z prowadzoną przez jednostkę działalnością gospodarczą (KSR 6 pkt 4.3).
- 4.7. Przy tworzeniu rezerw lub przy weryfikacji ich wartości należy wziąć pod uwagę, z zachowaniem zasady istotności, zmiany wartości pieniądza w czasie (KSR 6 pkt 4.10). Dzięki zastosowaniu stopy dyskontowej kwota rezerwy powinna odzwierciedlać wartość bieżącą zobowiązań. Zastosowanie dyskonta przy wycenie rezerw powoduje zazwyczaj, że ich wartość bilansowa rośnie wraz ze zbliżaniem się do terminu wypełnienia zobowiązań. Wzrost ten, wynikający z tzw. odwrócenia dyskonta, jest ujmowany jako koszt finansowy.
- 4.8. Stopę dyskontową (lub stopy) ustala się przed opodatkowaniem. Ich poziom odzwierciedla bieżącą ocenę rynkową dotyczącą wartości pieniądza w czasie oraz ryzyka właściwego dla zobowiązania (KSR 6 pkt 4.11).
- 4.9. Stopę dyskontową ustala się na podstawie występujących na dzień wyceny (dzień tworzenia lub weryfikacji rezerwy) rynkowych stóp zwrotu z wysoko ocenianych obligacji przedsiębiorstw lub rynkowych stóp zwrotu z obligacji skarbowych, zależnie od przyjętych zasad (polityki) rachunkowości (KSR 6 pkt 4.10). Terminy wykupu obligacji przedsiębiorstw i obligacji skarbowych powinny być zgodne z szacunkowym terminem wykorzystania rezerwy (por. przykłady 15 i 16 w KSR 6).

- 4.10. W przypadku stosowania rynkowej stopy zwrotu z obligacji skarbowych jednostka może podwyższyć stopę dyskonta o czynnik związany z ryzykiem, jeżeli rezerwa dotyczy na przykład operacji finansowych na rynkach o podwyższonym ryzyku. W takim przypadku stopy procentowe są wyższe od przeciętnego oprocentowania obligacji skarbowych. Ponadto, jeżeli przy szacowaniu rezerw zakłada się szereg płatności w różnych okresach, konieczne może być odpowiednie dostosowanie stopy dyskontowej w celu odzwierciedlenia różnych terminów przepływów pieniężnych. (KSR 6 pkt 4.10).
- 4.11. Stopy dyskontowej (stóp dyskontowych) nie powinno obciążać ryzyko, o które skorygowano szacunki przyszłych przepływów pieniężnych. Należy zapewnić spójność założeń przyjętych do kalkulacji przepływów pieniężnych i stopy dyskonta, aby wpływ danego czynnika nie został zdublowany lub pominięty. W szczególności należy zapewnić spójność w zakresie uwzględniania wpływu inflacji na wartość przyszłych przepływów pieniężnych i stopę dyskonta.
- 4.12. Stopy dyskonta, o których mowa w KSR 6 pkt 4.10 (tj. stopy dyskonta ustalone na podstawie rynkowych stóp zwrotu z wysoko ocenianych obligacji przedsiębiorstw lub rynkowych stóp zwrotu z obligacji skarbowych) są stopami nominalnymi tj. uwzględniają inflację. Nominalne stopy należy zastosować do dyskonta kwot przyszłych przepływów pieniężnych wyrażonych w oczekiwanych przyszłych cenach (tj. z uwzględnieniem inflacji). Natomiast przyszłe przepływy pieniężne, które są oszacowane w aktualnych cenach, należy zdyskontować przy użyciu realnej stopy dyskontowej, tj. stopy skorygowanej o wpływ inflacji. (por. przykład 4).

Przykład 4.

Jednostka dokonała wyceny rezerwy na dzień 31.12.2022 r. Rozliczenie rezerwy wg szacunku skutkować będzie zapłatą kwoty 1.000 (w cenach aktualnych, w tys. zł) za trzy lata. Stopa inflacji na dzień tworzenia rezerwy wynosi 18% rocznie i według prognoz będzie się utrzymywać na zbliżonym poziomie przez trzy lata. Rynkowa stopa oprocentowania obligacji (tj. stopa z uwzględnieniem inflacji) wynosi 7%. Dla celów ilustracji założono, iż w kolejnych latach rzeczywisty i szacowany poziom inflacji i stóp procentowych pozostaje bez zmian w stosunku do szacunków na 31.12.2022 r. Wyliczenie rezerwy przy zastosowaniu podejścia bazującego na realnej i nominalnej stopie dyskonta przedstawiono poniżej. Wyniki obliczeń podane zostały w zaokrągleniach.

	A. Podejście bazujące na zastosowaniu stopy nominalnej	B. Podejście bazujące na zastosowaniu stopy realnej
Przepływy w cenach aktualnych (bez inflacji)	1.000	1.000
Przepływy nominalne do zapłaty za 3 lata wynoszą 1.643 zł (tj. 1.000 x 1,18 x 1,18 x 1,18)	1.643	-

Współczynnik dyskonta dla przepływów za trzy lata	0,82 przy zastosowaniu stopy nominalnej 7%	1,34 (przy zastosowaniu stopy realnej ujemnej -9,32, gdzie -9,32 stanowi IRR dla płatności 1.000 zł za trzy lata i wartości początkowej 1.341)
Rezerwa na dzień 31.12.2022	1.341 (1.341 = 1.643 x 0,82)	1.341 (1.341 = 1.000 x 1,34)

Wyliczenie współczynników dyskonta dla poszczególnych lata dla celów szacowania rezerwy na kolejne dni bilansowe:

		Współczynniki dyskonta		
	Stopa dyskonta	Rok 1	Rok 2	Rok 3
Dla nominalnej stopy dyskonta	7,00%	0,93	0,87	0,82
Dla realnej stopa dyskonta	-9,32%	1,10	1,22	1,34

Zmiana stanu rezerw na poszczególne kolejne dni bilansowe:

	wg stopy nominalnej	wg stopy realnej
Saldo na 31.12.2022	1 341	1 341
odsetki za rok 1 tj. bilans otwarcia razy stopa dyskonta	94 (1341 x 7%)	(125) (1341 x (-9,32%))
Dotworzenie rezerwy	-	219,00 1.000 x 1,18 x 1,22 - (1.341-125)
Saldo na 31.12.2023	1 435	1 435 1.000 x 1,18 x 1,22 1.000 x inflacja za 1 rok x dyskonto na 2 lata
odsetki za rok 2	100	(134)
Aktualizacja wartości rezerwy		234 1.000 x 1,18 x 1,18 x 1,10 - (1435 - 134)

Saldo na 31.12.2024	1 536	1 535 1.000 x 1,18 x 1,18 x 1,10 1.000 x inflacja za 1 rok oraz rok 2 x dyskonto na 1 rok
odsetki za rok 3	107	(143)
dotworzenie rezerwy		251 1.000 x 1,18 x 1,18 x 1,18 - (1535-143)
Saldo na 31.12.2025	1 643	1 643 1.000 x 1,18 x 1,18 x 1,18 1.000 x inflacja za 1 rok, rok 2, rok 3

4.13. Przy wysokiej inflacji, gdy aktualna stopa inflacji przewyższa rynkową stopę zwrotu z wysoko ocenianych obligacji przedsiębiorstw lub rynkową stopę zwrotu z obligacji skarbowych, realna stopa dyskonta przyjmuje wartość ujemną. Jeżeli wycena rezerw następuje na podstawie kwot realnych, do dyskonta przepływów w aktualnych cenach stosowana jest realna stopa dyskontowa. Może to powodować wątpliwość, czy przy wycenie rezerw należałoby zastosować realną ujemną stopę dyskonta, czy też poziom realnej stopy dyskonta nie powinien spaść poniżej zera.

4.14. Dyskontowanie rezerw, jak już wspomniano, ma odzwierciedlić fakt, że rezerwa krótkoterminowa, zazwyczaj wyraża większe obciążenie dla jednostki niż długoterminowa, ze względu na zmniejszenie korzyści ekonomicznych, które nastąpi później. A zatem, co do zasady, wartość pieniądza w czasie nie powinna być ujemna. Kwota rezerwy powinna stanowić najbardziej właściwy szacunek przyszłych kosztów, do poniesienia których jednostka jest zobowiązana (KSR 6 pkt 4.3). Może to wskazywać, że stosowanie ujemnych stóp dyskontowych nie jest uzasadnione. Niemniej jednak KSR 6 wymaga, aby dany szacunek odzwierciedlał kwotę potrzebną do wypełnienia obecnego obowiązku na koniec okresu sprawozdawczego. Najbardziej właściwym szacunkiem obecnego obowiązku jest kwota, jaką zgodnie z racjonalnymi przesłankami na koniec okresu sprawozdawczego jednostka zapłaciłaby stronie trzeciej lub zapłaciłaby za przeniesienie obowiązku na stronę trzecią. Przy ujemnej stopie dyskontowej oznacza to, że strona trzecia zażądałaby wyższej płatności niż oczekiwany przyszły koszt, aby zrekompensować mniejszą siłę nabywczą pieniądza. Taka sytuacja, uzasadnia zastosowanie ujemnej stopy dyskontowej.

4.15. Dyskontowanie przepływów pieniężnych w wartościach realnych przy użyciu stopy realnej powinno dać ten sam efekt końcowy (tj. taką samą kwotę rezerwy) jak dyskontowanie przepływów pieniężnych skorygowanych o inflację przy użyciu stopy nominalnej.

- 4.16. Sytuacja, gdy stopa procentowa przyjmuje wartości ujemne, wynika z polityki monetarnej państwa i co do zasady występuje w krótkim okresie. Natomiast w długim okresie siły rynkowe doprowadzają do urealnienia stóp tak, aby uwzględniały one inflację. Dlatego, zastosowanie ujemnej realnej stopy do ustalenia wartości rezerwy jest zasadne, nawet jeżeli przejściowo kwota zobowiązania będzie stopniowo się zmniejszać wskutek odwrócenia dyskonta, co spowoduje okresowe zwiększenie wyniku finansowego. Jednak w przyszłych okresach wspomniane wyżej siły rynkowe doprowadzą do takich zmian stóp, które odzwierciedlą długoterminowe prognozy dotyczące inflacji, co spowoduje korektę poziomu stopy dyskontowej. To z kolei spowoduje wzrost wartości rezerwy oraz zmniejszenie wyniku finansowego. Ponadto, w okresach, w których realna stopa procentowa przyjmuje wartości ujemne będzie występować konieczność zwiększania rezerwy ze względu na fakt, że wycena realizacji obowiązku będzie rosła ze względu na występowanie inflacji, co będzie stanowić przeciwwagę do efektu odwrócenia (rozwijania) dyskonta. W przypadku krótkotrwałych anomalii polegających na niedostosowaniu rynkowych stóp do poziomu inflacji (ujemnych realnych stóp procentowych), Komitet zaleca, aby w przypadku stosowania kalkulacji opartej o realne wartości, efekt odwrócenia dyskonta (zwiększający wynik finansowy) oraz skutki zmian wartości rezerwy były prezentowane łącznie w tej samej pozycji rachunku zysków i strat (przychody lub koszty finansowe). Alternatywnie jednostka może stosować stopy dyskontowe kalkulowane w oparciu o wartości nominalne, co powoduje że przyszłe przepływy są zwiększane o oczekiwany wskaźnik inflacji, a następnie dyskontowane nominalną stopą rynkową. Wartość rezerwy będzie wtedy taka sama jak w razie stosowania ujemnych realnych stóp dyskontowych. W takim przypadku ujmowanie odsetek albo w pozostałych kosztach operacyjnych albo w kosztach finansowych zależy od decyzji jednostki.
- 4.17. Ze względu na to, że dyskontowanie może mieć znaczący wpływ na wartość rezerw, Komitet zaleca dokonanie odpowiednich ujawnień w sf.
- 4.18. Ze względu na możliwe zmiany okoliczności decydujących o utworzeniu rezerw i wpływających na ich wycenę, jednostka nie rzadziej niż na dzień bilansowy powinna weryfikować zasadność istnienia rezerw i ich wartość. Szczególnie istotne przy tej weryfikacji jest zastosowanie do wyceny rezerwy właściwej stopy dyskontowej, jeżeli wymagają tego okoliczności (por. KSR 6 pkt 4.14).
- 4.19. Skutki weryfikacji ujmuje się prospektywnie (bez dokonywania zmian danych porównawczych) w księgach rachunkowych roku obrotowego, w którym nastąpiła zmiana.
- 4.20. Szacunek rezerwy wymaga osądu kierownictwa jednostki, wspomaganego dotychczasowymi doświadczeniami dotyczącymi podobnych transakcji. W niektórych

przypadkach oszacowanie potrzebnych środków może wymagać konsultacji z niezależnymi ekspertami. (KSR 6, pkt 4.3)

5. Sytuacja na rynku energii i jej wpływ na sprawozdania finansowe przedsiębiorstw energetycznych

- 5.1. Trudna sytuacja na rynku paliw skutkowałą uchwaleniem m.in. ustawy¹¹ gwarantującej rekompensaty dla określonych jednostek prowadzących działalność w branży energetycznej i wykonujących działalność gospodarczą polegającą na wytwarzaniu ciepła w związku z obowiązkiem obniżenia średniej ceny wytwarzania ciepła sprzedawanego odbiorcom końcowym. Ustawa określa średnią cenę ciepła z rekompensatą do stosowania przez przedsiębiorstwo energetyczne¹² dla części odbiorców, z przeznaczeniem na cele mieszkaniowe i użyteczności publicznej. Rekompensata przysługuje po spełnieniu warunków określonych w ustawie. Celem rekompensat jest zabezpieczenie planowanych przychodów wytwórców ciepła, a tym samym ograniczenie wzrostu cen ciepła dla określonych odbiorców końcowych. Rekompensaty stanowią zatem dopłaty rządowe dla określonych podmiotów działających w branży energetycznej.
- 5.2. Powyższe wymaga przeprowadzenia analizy wpływu uchwalonych przepisów o rekompensatach na sf jednostek objętych zakresem ustawy. Poniżej przedstawiono wybrane zagadnienia wymagające rozważenia, szczególnie przez przedsiębiorstwa energetyczne.
- 5.3. W przypadku innych programów przedstawione wytyczne można stosować odpowiednio uwzględniając obowiązujące w tym zakresie przepisy.

Ujęcie rekompensaty do cen sprzedaży otrzymanej przez przedsiębiorstwo energetyczne

- 5.4. Rekompensaty do cen sprzedaży ujmuje się i wykazuje zgodnie z wytycznymi KSR Nr 15 „Przychody ze sprzedaży wyrobów, półproduktów, towarów i materiałów”, rozdział VI.5 “Dopłaty do cen i dotacje przedmiotowe” ([link](#)).
- 5.5. Na podstawie wytycznych KSR 15 pkt 6.5.3, zgodnie z zasadami przewagi treści ekonomicznej nad formą (art. 4 ust. 2 ustawy) oraz jasnego i rzetelnego obrazu sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyniku finansowego (art. 4 ust. 1 ustawy), dopłaty do cen sprzedaży dóbr są ujmowane i prezentowane w ramach podstawowej działalności operacyjnej.

¹¹ Ustawa z dnia 15 września 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie niektórych źródeł ciepła w związku z sytuacją na rynku paliw (Dz.U. z 2022 r. poz. 1967).

¹² Przedsiębiorstwo energetyczne, zgodnie z ustawą z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 2022 r. poz. 1385 i poz. 1723) to podmiot prowadzący działalność gospodarczą w zakresie: a) wytwarzania, przetwarzania, magazynowania, przesyłania, dystrybucji paliw albo energii, lub obrotu nimi lub b) przesyłania dwutlenku węgla, lub c) przeładunku paliw ciekłych;

- 5.6. Dopłaty, zgodnie z KSR 15, ujmuje się w przychodach, gdy ich uzyskanie jest niewątpliwe, a więc po uprawdopodobnieniu ich otrzymania, w powiązaniu ze spełnieniem warunków uprawniających do ich otrzymania. Jeżeli zatem jednostka spełnia warunki do ujęcia rekompensat, to przychody z tego tytułu ujmuje w okresach, których dotyczą, tj. w których jednostka dokonała sprzedaży i poniosła w związku z tym straty. Ujęcie dopłat następuje bez względu na to, czy dotacje zostały wpłacone czy nie.
- 5.7. Kierownik jednostki dokonuje wyboru sposobu prezentacji przychodów z tytułu rekompensat w rachunku zysków i strat zgodnie z wytycznymi KSR 15 pkt 6.5.7.

Utrata wartości aktywów przedsiębiorstw energetycznych

- 5.8. Obowiązek stosowania wyznaczonej ceny ciepła sprzedawanego na rzecz określonych grup odbiorców końcowych może – zgodnie z wytycznymi KSR Nr 4 “Utrata wartości aktywów” ([link](#)) – stanowić dla przedsiębiorstwa energetycznego przesłankę wskazującą na utratę wartości aktywów zaangażowanych w wytwarzanie ciepła. Obniżka ceny ciepła zostanie jednak pokryta państwową rekompensatą. Powyższa sytuacja rodzi konieczność rozważenia:
- czy rekompensaty stanowią korzyści ekonomiczne związane z danymi aktywami, a tym samym należy je uwzględnić przy ocenie występowania przesłanek na utratę wartości tych aktywów zgodnie z wymogami KSR 4 Rozdział IV,
 - czy w przypadku przeprowadzania testu na utratę wartości, należy uwzględnić rekompensaty przy szacowaniu wartości odzyskiwalnej (por. KSR 4 Rozdział VIII).
- 5.9. W celu ustalenia korzyści generowanych przez określony składnik aktywów stosuje się wytyczne KSR 4, w szczególności:
- korzyści ekonomiczne netto (przepływy pieniężne netto) stanowią prognozowane wpływy środków pieniężnych związane odpowiednio z danym składnikiem aktywów lub z grupą aktywów, pomniejszone o prognozowane wydatki warunkujące wypracowywanie przez ten składnik lub przez grupę aktywów prognozowanych wpływów. (KSR 4 pkt 2.2)
 - w celu sprawdzenia czy nastąpiła utrata wartości aktywów objętych rozpatrywanym grupowym obiektem oceny utraty wartości, ustalenia wymaga wartość przyszłych korzyści ekonomicznych netto z tego obiektu, które określają jego: wartość handlową i wartość użytkową (KSR 4 pkt 8.2.1).
 - ustalenie wartości użytkowej wymaga analizy wszystkich przesłanek pozwalających obiektywnie ustalić zdolność danego obiektu oceny utraty wartości do przynoszenia korzyści ekonomicznych jednostce w przypadku, gdyby był on nadal wykorzystywany (utrzymywany) w jednostce zgodnie z

planowanymi dla niego zadaniami gospodarczymi. Wartość użytkową rozpatrywanego obiektu ustala się przy uwzględnieniu szacunkowych (prognozowanych) przepływów pieniężnych netto, których uzyskania jednostka może oczekiwać dzięki jego użytkowaniu i zbyciu, po zakończeniu użytkowania obiektu. (KSR 4 pkt 8.2.8, 8.2.9(a))

- 5.10. Przedsiębiorstwa energetyczne – jak wskazano – otrzymują rekompensaty do cen sprzedaży. Rekompensaty takie stanowią więc korzyści ekonomiczne związane z aktywami wykorzystywanymi przy wytwarzaniu ciepła. Oznacza to, że prawa przedsiębiorstw energetycznych do rekompensat do cen sprzedaży ciepła należy uznać za korzyści z danych aktywów (lub odpowiednio ośrodków wypracowujących korzyści ekonomiczne) zarówno przy ocenie występowania przesłanek na utratę wartości, jak i przy wyliczeniu wartości odzyskiwalnej w przypadku przeprowadzania testu na utratę wartości z innych przyczyn.
- 5.11. Jeżeli – jak wspomniano – zostaną wprowadzone inne programy wsparcia dla dostawców lub odbiorców energii, konieczne może się okazać ustalenie utraty wartości. Pojawia się w związku z tym wątpliwość, czy należy uwzględnić w prognozach przepływów pieniężnych wpływy z tytułu dopłat lub dotacji. Jeżeli sytuacja, w której znajduje się jednostka jest analogiczna do opisanej powyżej (jest pewność otrzymania rekompensat oraz praw do nich oraz możliwość wiarygodnego ustalenia kwot tych rekompensat) dodatkowe wpływy uwzględnia się odpowiednio przy szacowaniu wartości odzyskiwalnej aktywów lub ośrodków wypracowujących korzyści ekonomiczne. Mogą jednak występować bardziej złożone sytuacje. Na przykład program wsparcia może jeszcze nie obowiązywać lub nie jest możliwe precyzyjne oszacowanie wartości przysługujących rekompensat. W takiej sytuacji przy ocenie możliwości otrzymania dopłat należy odzwierciedlić ryzyko związane z kwotą lub terminem otrzymania dotacji. Zaleca się wówczas oszacowanie wartości odzyskiwalnej poprzez wyliczenie wartości oczekiwanej w oparciu o kilka scenariuszy z przypisanym prawdopodobieństwem ich wystąpienia. Przyjęte scenariusze odzwierciedlają kilka opcji dotyczących terminu i kwot możliwych do otrzymania rekompensat. Jednostka przyjmuje różne scenariusze, które może uznać za rozsądne i przypisuje im prawdopodobieństwo kierując się profesjonalnym osądem.
- 5.12. Przy ujawnieniach dotyczących utraty wartości aktywów w sf należy zastosować wytyczne KSR 4 Rozdział XI. Zaleca się poszerzenie zakresu ujawnień i – jeżeli wystąpiła konieczność przeprowadzania analizy scenariuszy – uwzględnienie informacji na temat założeń oraz przypisanych do nich wag prawdopodobieństwa.

Umowy powodujące obciążenia w przedsiębiorstwach energetycznych

- 5.13. Obowiązek stosowania w transakcjach sprzedaży przez podmioty energetyczne średniej ceny wytwarzania ciepła, wynikający z przepisów prawa, może skutkować tym, że uzyskane przychody ze sprzedaży nie pokryją uzasadnionych kosztów prowadzenia działalności przez dany podmiot. Natomiast, w myśl uchwalonych przepisów, różnica ta ma zostać pokryta państwową rekompensatą.
- 5.14. Opisana sytuacja powoduje konieczność rozważenia dla celów ewidencji księgowej, czy dana umowa z odbiorcą końcowym stanowi umowę powodującą obciążenia zgodnie z wymogami KSR 6.
- 5.15. KSR 6 definiuje umowę powodującą obciążenia jako umowę, w przypadku której nieuniknione koszty wypełnienia obowiązku przeważają nad przewidywanymi korzyściami (pkt 2.10). Na nieuniknione koszty wynikające z umowy składają się co najmniej koszty netto zakończenia umowy, odpowiadające niższej spośród kwot kosztów wypełnienia umowy i kosztów lub strat z tytułu wszelkich odszkodowań lub kar wynikających z jej niewypełnienia.
- 5.16. Analiza umowy na sprzedaż ciepła dotycząca spełnienia wspomnianych warunków (KSR 6 pkt 2.10) może wykazać, że przewidywane korzyści z realizacji tych umów będą wyższe od cen sprzedaży ciepła końcowym nabywcom. W takiej sytuacji realizacja umowy z klientem spowoduje powstanie prawa jednostki do otrzymania dodatkowych płatności od innej strony (np. dotacji państwowych). W rezultacie, w przypadku, gdy uprawdopodobnione jest spełnienie warunków uprawniających jednostkę do uzyskania rekompensaty do ceny sprzedaży, przedsiębiorstwo energetyczne do korzyści z realizacji umowy zalicza przychody ze sprzedaży ciepła wraz z należnymi rekompensatami od państwa.
- 5.17. Jeżeli kwota rekompensaty dla przedsiębiorstwa energetycznego nie jest pewna, przy ustaleniu czy umowa powoduje obciążenia i – ewentualnie – przy oszacowaniu rezerwy, przedsiębiorstwo dokonuje oszacowania kwoty dopłaty, która według najlepszej wiedzy może zostać otrzymana. Szacunek taki można przyjąć jako pojedynczą kwotę lub jako średnią ważoną możliwych do uzyskania rekompensat, w zależności od tego, która z metod jest w danych okolicznościach bardziej właściwa.
- 5.18. W przedsiębiorstwach z branży, w której stosuje się ceny regulowane, organ regulacyjny może ograniczyć wzrost cen w następnym roku, udzielając jednocześnie zapewnienia, że ewentualne straty lub niedobory wynikające z przejściowych strat będą skompensowane przez wzrosty тариф w kolejnych latach. W takiej sytuacji przy ocenie czy umowa powoduje obciążenia, należy przyjąć okres obowiązywania umowy obejmujący co najmniej lata, w których ceny są ograniczone, jak i lata, w których ograniczenie to zostanie zrekompensowane. Jeżeli odzyskanie ewentualnych strat z realizacji kontraktu wskutek zwiększenia cen тариф w przyszłych okresach jest

prawdopodobne, a zwiększenia te w całości zrekompensują powstające straty, to umowa nie będzie stanowiła umowy powodującej obciążenia.

5.19. Przedsiębiorstwo energetyczne korzystające z rekompensat (lub innych rozwiązań kompensujących straty powstałe na realizacji kontraktu) ujawnia w sf informacje kluczowe dla zrozumienia przez użytkowników sf, umożliwiające ocenę wpływu rekompensat na rentowność jednostki. W szczególności należy ujawnić informacje o wszelkich istotnych niepewnościach co do kwot i terminów oraz główne założenia dotyczące oszacowań rezerw na umowy powodujące obciążenia. Wskazane jest także przedstawienie wrażliwości wyników analizy jednostki na potencjalne zmiany w przyjętych założeniach.

V. Ujawnienia w warunkach niepewności

1. Zasady ujawnień w jednostkach niesporządzających sprawozdania z działalności

- 1.1. Szd powinno między innymi zawierać informacje o czynnikach ryzyka i zagrożeniach, które w istotny sposób mogą kształtować sytuację majątkową, finansową oraz wynik finansowy jednostki (por. część V niniejszych rekomendacji). W przypadku jednostek niesporządzających szd właściwe jest zamieszczenie tych informacji w sf w informacji dodatkowej lub jako informacje uzupełniające do bilansu.
- 1.2. Biorąc pod uwagę wymóg kompletności sf, na podstawie art. 4 ust. 1 i art. 4 ust. 4a ustawy, zaleca się, aby jednostki niesporządzające szd, zamieściły w sf informacje o zdarzeniach istotnie wpływających na działalność jednostki. Ze względu na aktualne uwarunkowania ekonomiczne, do takich zdarzeń i okoliczności należą w szczególności: wzrost inflacji i stóp procentowych, istotne zmiany kursów walut obcych, sytuacja na rynku pracy, trudności ze zbytem, zerwane umowy czy przerwy w łańcuchach dostaw.
- 1.3. Informacje o zdarzeniach i okolicznościach istotnie wpływających na działalność jednostek, które nie sporządzają szd, mogą być zamieszczane w sf sporządzanym przez jednostki mikro zgodnie z załącznikiem nr 4 ustawy:
 - w pkt. 5 Informacji ogólnych, jeżeli w ocenie jednostki zdarzenia te powodują zagrożenie kontynuowania działalności,
 - w informacjach ogólnych, informacjach uzupełniających do bilansu, wynikających z potrzeb lub specyfiki jednostki.
- 1.4. Informacje o zdarzeniach i okolicznościach istotnie wpływających na działalność jednostek małych, które nie sporządzają szd, mogą być zamieszczane w następujących częściach sf sporządzanego zgodnie z załącznikiem nr 5 do ustawy:
 - Pkt. 5 wprowadzenia do sf, jeżeli w ocenie jednostki zdarzenia te powodują zagrożenie kontynuowania działalności,

- we wprowadzeniu do sf, informacji dodatkowej, wynikających z potrzeb lub specyfiki jednostki.
- 1.5. Zaleca się, aby jednostki niesporządzające szd ujawniły istotne czynniki i okoliczności, wpływające na ich działalność. Nie jest zalecane zamieszczanie informacji o czynnikach, które są nieistotne.

2. Przychody i koszty o nadzwyczajnej wartości lub które wystąpiły incydentalnie

- 2.1. Sf, w tym informacja dodatkowa, powinno rzetelnie i jasno przedstawiać sytuację majątkową i finansową oraz wynik finansowy jednostki. Dodatkowe informacje i objaśnienia w Informacji dodatkowej obejmują wyjaśnienia do części liczbowej sf (bilans, rachunek zysków i strat, rachunek przepływów pieniężnych, zestawienie zmian w kapitale własnym), a także inne informacje istotne dla zrozumienia tego sprawozdania. W ramach objaśnień pozycji rachunku zysków i strat w ustawie (załącznik nr 1 – ust. 2 pkt 10, załącznik nr 5 – ust. 2 pkt 11) przewiduje się wykazanie pozycji przychodów lub kosztów o nadzwyczajnej wartości lub które wystąpiły incydentalnie.
- 2.2. Informacje o przychodach lub kosztach o nadzwyczajnej (w tym nadzwyczajnie wysokiej) wartości lub o incydentalnym charakterze pozwalają użytkownikom sf ocenić stabilność wyniku finansowego oraz pełniej zrozumieć czynniki kształtujące ten wynik. Pominięcie informacji o tych zdarzeniach ujemnie wpływa na porównywalność informacji w rachunku zysków i strat, ponieważ z dużym prawdopodobieństwem nie będą one powtarzać się kolejnych okresach.
- 2.3. Przykładem przychodów lub kosztów o nadzwyczajnej wartości lub o incydentalnym charakterze, mogą być koszty i przychody związane z:
- postawieniem jednostki w stan upadłości¹³ lub rozpoczęciem likwidacji¹⁴,
 - restrukturyzacją jednostki¹⁵,
 - przekształceniami własnościowymi, w tym z połączeniem jednostek gospodarczych, wniesieniem aportem zorganizowanej części przedsiębiorstwa, zmianą formy prawnej jednostki,
 - wyprzedają majątku jednostki,
 - zdarzeniami losowymi, powodujące zniszczenie majątku jednostki (np. pożar, powódź, wichura itd.)

¹³ Przebieg tego postępowania reguluje ustawa z dnia 28.02.2003 r. Prawo upadłościowe (Dz. U. z 2022 r. poz. 1520 ze zm.), a kwestie księgowe zostały szerzej opisane w KSR 14.

¹⁴ Postępowanie likwidacyjne reguluje ustawa z 15.09.2003 r. Kodeks spółek handlowych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1467 ze zm.)

¹⁵ Zasady prowadzenia postępowania restrukturyzacyjnego wynikają z ustawy z 15.05.2015 r. Prawo restrukturyzacyjne (Dz. U. z 2021 r. poz. 1588 ze zm.)

2.4. Ze względu na występujące obecnie warunki niepewności w wielu jednostkach mogą obecnie wystąpić koszty lub przychody o nadzwyczajnej wartości lub o incydentalnym charakterze, jak na przykład:

- koszty (straty) spowodowane rosyjską agresją na Ukrainę, w tym koszty udzielonej pomocy,
- koszty związane z zerwaniem umów, na przykład w związku z ich przewidywanymi stratami w razie wykonania umowy,
- koszty wynikające z podwyżek cen mediów i kluczowych dla jednostki surowców, a także nadzwyczajne przychody podmiotów zajmujących się ich dystrybucją,
- zwiększone koszty finansowania zewnętrznego oraz znaczące różnice kursowe,
- koszty znaczących podwyżek płac, w tym mających na celu rekompensatę skutków inflacji, wraz z kosztami zwiększonych obciążeń publicznoprawnych,
- odpisy aktualizujące wartość aktywów (np. niewykorzystywanych środków trwałych, niewynajętej części inwestycji w nieruchomości, niesprzedanych lub nieprzydatnych zapasów, należności od dłużników w trudnej sytuacji finansowej),
- koszty będące skutkiem utworzenia rezerw na umowy powodujące obciążenia (por. KSR 6),

2.5. Ujawnienia dotyczące przychodów lub kosztów o nadzwyczajnej wartości lub które wystąpiły incydentalnie obejmują ich kwotę a także syntetyczny opis zdarzeń powodujących powstanie tych kosztów lub przychodów.

2.6. Zalecane jest również ujawnienie przychodów lub kosztów o nadzwyczajnej wartości lub które wystąpiły incydentalnie w jednostkach sporządzających sf według innych załączników niż wskazane w punkcie V.2.1.

2.7. Jednostka nie ma obowiązku ujawniania informacji o przychodach lub kosztach o nadzwyczajnej wartości lub o incydentalnym charakterze, jeżeli w ocenie kierownictwa jednostki są one nieistotne, co oznacza, że ich pominięcie lub zniekształcenie nie wpłynie na decyzje użytkowników (art. 4 ust. 4a ustawy).

V. Sprawozdanie z działalności w warunkach niepewności

1.1. Ta część rekomendacji jest skierowana są do jednostek, o których mowa w art. 49 ust 1 i art. 55 ust. 1 ustawy, zobowiązanych do sporządzenia, wraz z rocznym sf odpowiednio:

- szd jednostki, o którym mowa w art. 49 ustawy,
- szd grupy kapitałowej, o którym mowa w art. 55 ust. 2a.

1.2. Sporządzając szd należy mieć na uwadze postanowienia art. 49 ust. 2 i art. 55 ust. 2a ustawy oraz KSR Nr 9 „Sprawozdanie z działalności” ([link](#)).

1.3. Należy zauważyć, że:

- a) na działalność i możliwość rozwoju jednostki wpływ wywierają warunki makroekonomiczne¹⁶,
- b) w 2022 roku, którego dotyczy szd, dynamicznie zmieniała się sytuacja otoczenia gospodarczego jednostki (por. pkt I.2 niniejszych rekomendacji),
- c) szd powinno ułatwić użytkownikom tego sprawozdania zrozumienie ryzyka i zagrożeń¹⁷ bieżącej i przyszłej działalności jednostki oraz informować o ewentualnie podjętych środkach zaradczych w zakresie niwelowania ryzyka i zagrożeń,
- d) jednostka, uwzględniając specyfikę swojej działalności, powinna w szd ujawnić, jaki wpływ na jej działalność miało i może mieć w przyszłości pogorszenie sytuacji w otoczeniu gospodarczym, w tym w szczególności wzrost inflacji i stóp procentowych oraz zmiany kursów walut obcych, w których jednostka prowadzi rozliczenia z kontrahentami, sytuacja na rynku pracy, czy też na rynku dostaw.

1.4. Dlatego w uzupełnieniu do informacji zawartych w sf, mając na uwadze art. 49 ust. 3a ustawy¹⁸ oraz uwzględniając specyfikę swojej działalności, jednostka powinna przedstawić w szd w szczególności:

- a) wpływ zmian w otoczeniu zewnętrznym i kształtowaniu się głównych wskaźników makroekonomicznych, ze wskazaniem wpływu na rynek/rynki/segmenty rynku, na których jednostka prowadzi działalność, jak i na jej sytuację majątkową i finansową (np. na wycenę aktywów i zobowiązań, rentowność i wynik finansowy),
- b) komentarz do osiągniętych wyników z działalności operacyjnej i wyniku finansowego, ze wskazaniem wpływu, na ile to możliwe, zmian głównych wskaźników makroekonomicznych, np.:
 - wpływ wzrostu inflacji i stóp procentowych na wycenę aktywów i zobowiązań oraz wyniki finansowe,
 - wpływ wzrostu inflacji na wzrost kosztów działalności i obniżenia marży zysku lub spadku popytu na określony asortyment usług lub produktów,
 - wpływ sytuacji makroekonomicznej na zaniechanie działalności w określonych segmentach rynku lub rynkach, w tym na rynkach zagranicznych (jeśli dotyczy jednostki) i wpływ na wynik finansowy jednostki,
 - inne skutki, które kierownictwo uzna za istotne (np. poszukiwanie nowych kontrahentów celem niwelowania ryzyka kursowego),
- c) wpływ zmian w otoczeniu zewnętrznym na płynność lub wypłacalność jednostki, np. poprzez skomentowanie sytuacji, gdy płynność jednostki była lub jest zagrożona, z podaniem wskaźników płynności lub wypłacalności na bazie danych zawartych w sf wraz z opisem źródeł ryzyka utraty płynności,

¹⁶ Por. pkt 6.12 KSR 9

¹⁷ Por. art. 49 ust. 2 ustawy.

¹⁸ Por. art. 49 ust. 3a ustawy.

- d) wpływ wahań wybranych wskaźników makroekonomicznych na niepewność co do wyceny bilansowej, np. poprzez zwrócenie uwagi na czynniki ryzyka istniejące na dzień bilansowy oraz na zwiększone ryzyko wiarygodności wyceny aktywów i zobowiązań, wymagających zastosowania osądu i przyjęcia założeń przy ich wycenie.
- 1.5. Prezentując w szd informacje, o których mowa w pkt. V.I.4, zaleca się jednocześnie wskazanie, jakie jednostka podjęła lub zamierza podjąć środki zaradcze w celu minimalizacji wpływu ryzyka i zagrożeń na jej dalszą działalność (np. renegocjować umowy kredytowych z bankiem, skorzystać z instrumentów finansowych zabezpieczających przez ryzykiem finansowym, poszukiwać innych źródeł finansowania, poszukiwać innych rynków zbytu). Zasadne może też być nawiązanie do efektów działań podjętych w poprzednich okresach w związku z pandemią COVID-19, o ile wpływ pandemii miał istotny wpływ na działalność jednostki, jej sytuację majątkowo i finansową, w tym na płynność¹⁹.
- 1.6. Omawiając przewidywany rozwój oraz przewidywaną sytuację majątkową i finansową jednostki, należy zwrócić szczególną uwagę na oczekiwany wpływ zmian parametrów makroekonomicznych i obecnej sytuacji gospodarczej na świecie (są to czynniki ryzyka). Jeżeli to możliwe, należy wskazać prognozowane wielkości z podaniem przyjętych do ich wyliczenia założeń.
- 1.7. Jednostka, sporządzając szd i przedstawiając w nim prognozowaną sytuację majątkową i finansową przy uwzględnieniu swojego profilu działalności, może rozważyć przeprowadzenie i przedstawienie wyników:
- analizy jakościowej, opisującej jak jednostka postrzega wpływ wspomnianych powyżej czynników na jej sytuację majątkową i finansową oraz wynik finansowy, jak też jej działalność operacyjną, bądź o ile to możliwe:
 - analizy ilościowej, kiedy to jednostka korzystając z miar wrażliwości, zmienności, zagrożenia lub analiz symulacyjnych, zaprezentuje, jak zmieniłaby się jej sytuacja majątkowa i finansowa oraz wynik finansowy w przypadku zmiany parametrów rynkowych (np. w przypadku wzrostu lub spadku stóp procentowych np. o 100 pb. w relacji do stóp procentowych obowiązujących na dzień bilansowy, a kursu walut obcych w jakich jednostka prowadzi rozliczenia z kontrahentami zmieniały się w przedziale +/- 10% kursu złotego do walut obcych przyjętego do przeliczenia na dzień bilansowy).

¹⁹ Wiele jednostek istotnie odczuło wpływ pandemii na wyniki swojej działalności czy też sytuację w zakresie płynności. Pewne jednostki z kolei istotnie negatywnie odczuły skutki agresji Rosji na Ukrainę (utrata rynków zbytu, załamanie łańcucha dostaw) i podjęły kroki dostosowujące do zmienionych realiów rynkowych. Dla nich obecnie pogarszające się parametry makroekonomiczne i duża nieprzewidywalność co do ich kształtowania się w przyszłości mogą być szczególnie silnie odczuwalne.